

SU ŽALGIRIU – UŽ LIETUVĄ!

ŽALGIRIS

Kai valstybė praranda savo kūrėjus - jos nelieka

Viešosios įstaigos Nemuno euroregiono Marijampolės biuro direktoriaus ir Kristijono Donelaičio draugijos naujojo vadovo Gintaro SKAMAROČIAUS veiklos keliai veda ne tik po Pietų Lietuvą, bet ir po arčiau pasienio esančius Lenkijos, Baltarusijos ir Karaliaučiaus krašto rajonus. Tikslas - bendrus su užsieniečiais projektus pritaikyti regiono plėtrai, kultūriniais ryšiams tęsti bei Lietuvos garbei išsaugoti. Anot G.Skamaročiaus, nereikia skaičiuoti, kiek mūsų emigravo. Dirbti Lietuvai ir nepasiduoti panikai turi tie, kurie čia lieka.

R Dalia BYČIENĖ
„Respublikos“ žurnalistė

Jokiai partijai nepriklausantis tarptautinių projektų autorius, kultūrininkas pilietiškumą tapatina su neabejingumu politikai. Anot jo, žmonės neturi būti tylūs ir nuolankūs, jie turi reikalauti iš valdžios atsakymų.

- Politikai pažada, o paskui paaiškėja, kad pinigų reikia tam, anam, o trečiam nebelieka...

- Nepasakyčiau, kad nebelieka. Vyriausybė neproporcingai daug investuoja į objektus, kurie ir be paramos puikiai išsiverstų. Tarkime, Klaipėdos jūrų uostas. Jis iš tikrųjų gauna didžiulius pelnus. Kodėl dar valstybė turėtų padėti? Kodėl parama, kurią davė Europa, neinvestuojama į verslo sąlygų gerinimą, gimstamumo auginimą? Blogai, kad valstybė nepasako savo strateginių planų dėl konkrečios vietovės. Kas galėtų pasakyti, kuriame kaime po 10 metų dar bus mokykla? Tam, kad žmogus pirktų namą kaime, turi atsirasti valstybės ir piliečio sutartis, garantija ateičiai. Šiandien kaimo vaikus geltonieji autobusėliai dar nuveža, o rytoj kur nuveš? Net ir neturtingas Karaliaučiaus kraštas, kaip pas mus juokaujama, jau grįžta prie valstybinio planavimo. Taip daroma visame pasaulyje. Pabėgome nuo sovietinio, bet nesugebėjome sukurti kapitalistinio planavimo. Jeigu valstybė išsipareigoja „Danisco Sugar“, Suomijos ir Norvegijos koncernams, išsipareigoti turėtų ir savo piliečiams. Tam, kad gyventojai galėtų planuoti ateitį ir žinoti, jog turės darbus. Beprotingas žemių perleidimas žemvaldžiams taip pat naikina kaimus. Kas skaičiavo, kiek praranda valstybė, išvarydama žmones iš kaimų? Kaip maži upeliai jie suteka į didžiuosius miestus arba tiesiu taikymu skrenda į Londoną. Kaip mažos skruzdėlytės po šapą žmonės suneša valstybės aruodus. Ar valstybei taip juokingai atrodo to vieno šapo nešimas, jei ji sau leidžia savo vaikus išsiųsti į užsienį ir sakyti, kad nieko neįvyko, viskas gerai, nes jiems reikia pamatyti pasaulio? Skatinti žmones bėgti iš savo komandos yra nusikaltimas.

- Ką sakyti pensininkams, kurie visą gyvenimą dirbė, kad išėję į pensiją galėtų atsikvėpti, gauna tik pašalpą prasimaitinti?

- Taip yra todėl, kad išsirinkę politikus bijome jiems pasakyti, ką jie blogai daro. Ūkininkai, mokytojai, kultūrininkai neina ir neprotestuoja, jeigu jiems patinkanti partija yra valdžioje. Prieiname iki to, kad nepadedame savo partijos vadovybei suprasti realios situacijos Lietuvoje ir leidžiame sosti-nėje sėdintiems jų vadovams meluoti mums į akis. Ir dar bandome juos ginti prieš kitos partijos kolegą teisindami, esą „jie nekalti, nes nežinojo“. Problema galima išspręsti atšaukiant Seimo narį už sutarčių rinkėjams nevykdymą. To nėra, nes dauguma žmonių pavargo ir nusivylė. Jie verčiau išvažiuoja. Mūsų valstybė visų pirma turėtų rūpintis šeimomis, kad daugiau vaikų gimtų, o užaugę jie

- Žmonės bėgo ir bėga į užsienį, o mes teisinamės: jie bėga dėl pinigų, dėl geresnio gyvenimo...

- Ne tik dėl pinigų bėga. Visuomenės apklausos rodo, kad atlyginimai net nėra tarp trijų pagrindinių priežasčių. Svarbiausia yra saugumas dėl ateities. Žinojimas, kur aš galiu saugiai investuoti, ką galiu sau leisti. Įmdamas paskolą 30-40 metų žmogus nori turėti valstybės garantiją, kad miestelis, gyvenvietė, kur jis ketina kurtis, nebus paversti šiukšlynu, neiškils koks nors monstras, nuodysiantis sveikatą. Ar į Briuselį deleguoti mūsų atstovai kovoja dėl mūsų? Ne, jie gauna postą nuo savo partijos kaip brangią dovanėlę. Išvažiuodamas į Briuselį politikas teigia važiuojantis atstovauti Lietuvai. Tik niekas nemato to atstovavimo rezultatų. Ne-

- Ar didelis nusidėjimas, jei Lietuvoje ministras tobulai nemoka užsienio kalbos?

- Nereikia užsienio kalbos mokėti geriau už pačius anglus. Anglai gatvėse kalba kur kas blogiau, negu mus mokina mokyklose. Jei susisiekti ministras nesuprastų, kas yra greitkelis, kas geležinkelis, būtų tragedija. Etiketas iš struktūros vadovo reikalauja mokėti pasisveikinti, palaikyti pokalbį prie kavos bent viena užsienio kalba. Kiekvienas ministras turi patarėjų, kalbininkų, rengiančių tarptautines sutartis. Kai vyko pirminkavimas Europos Sąjungos taryboje, dauguma renginių mūsų šalyje vyko anglų kalba, o kai kurie mūsų svečiai klausė: kodėl nekalbate gimtąja kalba? Tai rodo, kad

Vyriausybė nemato, kaip žlugdomi smulkūs žemdirbiai, kas vyksta su kaimais ir mažais miesteliais, kam tada būti kaimiškos ministerijos ministru?

- O kas, jūsų manymu, yra atsakingas už kaimiškų vietovių naikinimą?

- Tai - uždaras ratas. Didelės įmonės finansuoja politines partijas per rinkimus. Kai verslininkas investuoja į politinę ekonomiką, jis tikisi grąžos. Tad politikai turi rinktis arba valstybės interesus, arba tam tikros grupės privačius interesus ir tarnauti. Pasirinkdama antrąjį variantą, valstybė kerta sau per pamatus, praranda strateginę žaliavą. Žinoma, žaliavos įsiveš, bet ką darys mūsų žmonės? Jeigu jų neliks, neliks kam išlaikyti valstybės aparatą. Norėčiau, kad piliečiai tą klausimą keltų. Ne bėgtų iš Lietuvos, o reikalautų. Tegul žmonės nustoja masiškai žiūrėti nesąmoningas televizijos laidas, maigyti telefonų mygtukus. Sako, jeigu su protu, nepakenks. Su protu yra tiek, kiek reikia darbui, o vėliau ima veikti Senovės Romos principas, kad liaudžiai užtenka duonos ir žaidimų. Juokingai atrodo, kai 200-500 žmonių išrenka mažo miestelio politiką ir jis gali daryti įtaką visam kraštui. Jeigu būčiau pats politikas, per rinkimus sakyčiau, kad sistema kalta, o dabar sakau, kad patys esame apsileidę.

- Nuo praėjusių metų vadovaujate visos Lietuvos Kristijono Donelaičio draugijai. Kuo gali draugija prisidėti prie visuo- menės gydymo?

- Noriu parodyti dabartiniam jaunimui, kad yra prasmė dirbti valstybei. Žmogus, praradęs tikėjimą ir prasmę dirbti savo valstybei, nustoja ją kurti. Daug galima padaryti per kultūrinę veiklą. Nebūtina supilti naujus kalnus. Ir nedidelius darbus padarantis žmogus gali matyti prasmę. Draugijos nariai ir jai prijauciantys žmonės važiuoja į aplinkos tvarkymo talkas Tolminkiemyje, Lazdynėliuose, daro renginius Karaliaučiaus krašte, Suvalkuose, Marijampolėje, Vilniuje, Kaune. Tai renginiai, kurie kuria. Stengiamės pritraukti kuo daugiau jaunų žmonių. Su Marijampolės kolegijos studentais važiuojame į Suvalkus pagerbti už Lietuvos Nepriklausomybę žuvusių karių kapų. Jaunuoliai degė žvakutes, tačiau susimąstymą jų akyse. Tokios akcijos po kruopelę kaupiasi ir palieka pėdsakus. Klausėte manęs, ar esu tikras, kad nė vienas iš mano keturių vaikų neišvažiuos iš Lietuvos. Tikiuosi. Kol tam ateis laikas, manau, jau būsiu spėjęs sukaupti jų meilės gimtajam kraštui kapitalą. Draugija kviečia depresijoje dėl aplinkinio pasaulio abejingumo nuskenčiusius žmones prisidėti ir pagerbti tuos, kurie kūrė mūsų visuo- menę, skleidė lietuviškumą. Pagerbdami K.Donelaitį, Martyną Mažvydą, Vydūną, daugybę kitų šviesuolių, stengiamės parodyti, kad pagarbos nusipelno ne tas, kuris dirba tik savo kišenei, bet tautos ateičiai.

Kazimiero Linkevičiaus nuotr.

turėtų darbo, kad pensininkai nesurstų, o ne siųsti vyriausybės delegacijas dėl vieno emigranto parsivežimo ar lėktuvą, kad vienas pabėgėlis ar kelios jų šeimos atskristų. Tam turi būti proporcingas pagrindas. Valstybė neišgali savo žmonėms suteikti normalios ateities, bet yra išsipareigojusi rūpintis pasaulio pabėgėliais. Patsas sutinkant lietuviškai pramokusį afganą dar kartą įrodo, kad eilinis migrantas svarbesnis už žmogų, kuris čia namus stato, vaikus moko. Ką tokio taip operatyviai ir su tokia pagarba atskraidintą afganą padarė Lietuvai? Išgelbėjo mūsų vaiką iš gaisro, priden- gė mūsų karių nuo susprogdinimo, savižudžio atakos? Jis tik tarnavo mūsų kariuomenei, ir už tai buvo atlyginta. Savo valstybei dorai dirbantys piliečiai turėtų sulaukti daugiau pagarbos už prašalaitį, kuris čia pastovės kaip autobusų stotelėje ir vėl išriedės į kitą stotelę. Šio meto trūkumas yra tas, kad mes nesugebame vertinti savo bendruomenės.

matau mūsų atstovų tarpusavio veiksmų koordinavimo, tik bandymą pasiginčyti ir, naudojantis vieno ar kito politinio aljanso lėšomis, pasireklamuoti. Bijodami apsijuokti prieš kitų valstybių kolegas, jie nekelia klausimų, kurie labai svarbūs mūsų valstybei. Sutinku, kad kai kurie gerai nemoka užsienio kalbos, bet to ir nereikia. Politikui svarbu ne kalbėti be klaidų, o pasakyti esmę ir pasiekti rezultatų. Yra daug žmonių Vyriausybėje, kurie vengia diskusijų iš baimės prarasti savo vadų palankumą. Kabinetai apsisato padlaižiais, silpnais patarėjais, kurie galų gale suėda ir savo vadovą. Kur matyta, kad vadovas rinktųsi patarėją, kuris jį viešai giria, o ne sako jam tiesią.

► Išsirinkę politikus bijome jiems pasakyti, ką jie blogai daro

problema ne Briuselyje, o mūsų valdininkų galvose. Mums svarbiau kiek jis kalbų moka, o ne koks yra specialistas.

- Sakote, specialistas. Ne visoms mūsų ministerijoms vadovauja tos srities specialistai. Jūsų manymu, gerai ar blogai, jei Sveikatos ministerijai vadovauja viešųjų ryšių žinovas?

- Kai ministerijai vadovauja tos srities, kurią jis kuruoja, profesionalas, gali būti ir pranašumų, ir trūkumų. Jei ministras išmano kuruojamos srities profesinius reikalus, jis gali greičiau ir su mažesne komanda priimti sprendimus. Gali būti ir ne profesionalas tos srities, kuriai vadovauti ateina, bet privalo būti geras vadybininkas, turėti gerus patarėjus metodininkus. Skiriamas vadovą, pirmiausia reikėtų sutelkti dėmesį į jo praeities darbus, vadovaujamos srities viziją ir kokius ketina žengti žingsnius tą viziją įgyvendindamas. Pirmiausia jis turi būti atsidavęs savo valstybei ir turėti suvokimą, ką daro. Jei

Antano Hokušo šeimos liejykla

Lietuvai, esant carinės Rusijos sudėtyje, pramonė vystėsi gana lėtai. Daugiau buvo plėtojama malūnų pramonė. Kažkiek buvo vystoma ir spirito gamyba. Lietuvoje dar ilgai nebuvo metalo liejimo specialistų. 1885 metais į dabartinės Lietuvos teritorijos Šiaulių miestą grafo Zubovo kvietimu iš Čekijos atvyko Antonas Hokušas. Pagal kitus šaltinius, jis atsikėlė XIX amžiaus paskutiniame dešimtmetyje, o kaip jo gyvenamoji vieta nurodoma kita valstybė. Jis čia pradėjo savo metalo liejimo verslą.

Apie 1900 metus jis atvyko į Panevėžį, kurį pasirinko dėl patogios geografinės padėties. Miestas turėjo išvystytą geležinkelio tinklą. Gana geras geležinkelio tinklas sukurtas dar carinės Rusijos metais. Lietuvos statistiniuose leidiniuose A.Hokušo įmonės įkūrimo data nurodomi 1908 metai. Dabartinėje Pušaloto gatvėje jis pasistatė medines patalpas ir įrengė mechanines dirbtuves bei liejyklą. Šiame versle jam padėjo visa šeima - du sūnūs ir dvi dukros. Daugiausiai talkino vyriausias sūnus Adolfas. Liejykloje buvo liejamos ne tik mechaninės detalės, bet ir meno dirbiniai. Dvarininkai užsakydavo metalinius sarkofagus su karalių atvaizdais. Buvo liejami ir žinomų žmonių bareljefai bei medaliai. Dalis dirbinių net buvo dovanojami. Buvo atlietas vyskupo Pranciškaus Karevičiaus bareljefas ir padovanotas Šv. Apaštalo Petro ir Povilo bažnyčiai. Liejykla užsakymus sugebėdavo gauti iš visos Lietuvos. Liejiniai buvo iš bronzos, vario ir ketaus. 1929 metų duomenimis, įmonėje dirbo šeši darbuotojai. 1931 metais rugsėjo 3 dieną mirė Antano Hokušo žmona. Ji sirgo širdies liga. Jai buvo 72 metai. 1932 metais Antanas Hokušas mirė. Tai buvo nedidelis smūgis jo verslui. Iš pradžių jo verslą vystė sūnūs

► Antano Hokušo (sėdi) šeima

► Liejykloje buvo liejamos ne tik mechaninės detalės, bet ir meno dirbiniai

Adolfas ir Jonas. Jonas Hokušas 1929 metais vedė Kazimierą Lukoševičiūtę. 1929 metais kovo 2 dieną jiems gimė sūnus Robertas. Bet J.Hokušas vėliau nutolo nuo liejimo verslo.

► Adolfas Hokušas su žmona Vladislava (kairėje)

Vėliau liejyklos darbo organizavimą perėmė vyriausias sūnus Adolfas. Jis buvo gimęs 1894 metų gruodžio 31 dieną Lodzės mieste. 1926 metais rugsėjo 24 dieną susituokė su Vladislava Bobonaite, gimusia Vladikaukazo mieste. Adolfui Hokušui ši veikla sekėsi, jis turėjo neeilinių gabumų šioje srityje. 1934 metais rugsėjo 14 dieną laikraštis „Lietuvos žinios“ rašė, kad A.Hokušas išrado naują presą alkūninėms ašims gaminti ir šį išradimą patentavo. 1937 metų spalio 11 dieną jis gavo leidimą naujų dirbtuvių statybai Pušaloto gatvėje, nugriovė medinius pastatus ir pastatė naujus. Pradėjo naujas įmonės etapas, buvo įrengtas naujas staklių cechasis. Staklės buvo atgabentos iš Anglijos ir Vokietijos. Tai buvo modernūs tuo metu įrenginiai. Liejyklos veikla išsiplėtė, buvo liejamos žemės ūkio mašinų, malūnų detalės. Įmonėje dirbo apie 15 žmonių. Pats savininkas darydavo detalių brėžinius. Vėliau pagal juos buvo gaminamos medinės detalės, o pagal jas liejamos metalinės. Tuo metu buvo ypač didelė įvairių detalių žemės ūkiui paklausa. Panevėžys buvo malūnų miestas, taigi įvairios detalės buvo reikalingos Panevėžyje veikiančioms malūnams. Ypač garsus buvo Lietūkio malūnas. Liejykla sėkmingai vystė savo veiklą. Bet kartais gyvenimas pateikia šurprizų. 1939 metais Adolfas netikėtai mirė. Įmonei toliau vadovavo buvęs liejyklos meistras Kovarskas su A.Hokušo našle Vladislava.

1940 metai viską pakeitė liejyklos gyvenime. Okupacinė valdžia vykdė plačią nacionalizacijos programą. 1940 metais liejykla buvo nacionalizuota, jos įrenginius perėmė naujai įkurta įmonė „Laisvė“. Vėliau liejimo darbus atliko ir faktiškai įrenginius perėmė Panevėžio autokompresorių gamykla.

Tėvo Antano ir sūnaus Adolfo liejykla atliko daug reikalingų darbų ir sukūrė puikių meno kūrinių. Kai kurie jų išlikę iki šių dienų.

Elena MARKUCKYTĖ,
Donatas PILKAUSKAS

GEGUŽĖS 20 D., penktadienį, 18 val.
Šv. Kotrynos bažnyčioje

FORTEPIJONU PER EPOCHAS

Solistas MANTAUTAS KATINAS (fortepijonas)
Vilniaus miesto savivaldybės
ŠV. KRISTOFORO KAMERINIS ORKESTRAS
Dirigentas DONATAS KATKUS

www.kristoforas.lt

Bilietai kainos: 7-15 EUR
Bilietai galima įsigyti visose bilietai.lt kasose, vietoje valandą prieš koncertą, rezervuoti telefonu 1588 (0,58 Eur/min.) arba tinklalapyje www.bilietai.lt.

LIETUVOS POLICIJA

